

BUSAN

A törölt busani vonat

VINCZE TERÉZ

A DÉL-KOREAI BUSANBAN 21. ALKALOMMAL RENDEZTÉK MEG AZ ÁZSIAI FILMEK EGYIK LEGFONTOSABB SEREGSZEMLÉJÉT.

A csodálatos fekvésű tengerparti város és a fesztivál felett is aggasztó viharfelhők gyülekeztek idén: a fesztivál nyitása előtti napon egy tájfun megsemmisítette a tengerparton felépített szabadtéri fesztiválhelyszínt, a rendezvényre pedig egy több éve húzódó politikai válság felhői vetnek árnyékot. A krízis kirobbantója a 2014-es, több mint 300, főleg gyermek áldozatot követelő koreai kompaktasztrófa történetét feldolgozó dokumentumfilm volt. A tragédiára adott kormányzati reakciót erőteljesen bíráló film busani vetítését a városvezetés megpróbálta megakadályozni, azonban a fesztiválszervezők nem engedtek a politikai nyomásnak. Mivel Busan városának elemi érdeke, hogy magát a rangos, nemzetközi hírérendezvényt ne lehetetlenítse el, a városvezetés személyesen a fesztivál vezetői ellen indított támadást, akik jelenleg is bíróság előtt állnak hűtlen kezelés vádjával.

A filmszakmában széles körű az egyetértés, hogy a koholt vádak politikai bosszú vezérlő, ezért idén tavasszal a kilenc legfontosabb koreai filmipari szervezet bojkottot hirdetett a fesztivál ellen, aminek eredményeképpen a fesztivál alapító okiratát a politikai befolyás lehetőségének csökkentése érdekében módosították, azonban teljes kiegészítésre nem került sor. Ezért a kilenc szervezetről négy végül a bojkott folytatása mellett döntött, aminek leglátványosabb következménye két nagy költségvetésű katasztrófafilm távolmaradása volt a programból – a helyzet iróniája, hogy *Az alagút* (*The Tunnel*) mellett, a másik hiányzó éppen a 2016-os koreai nézettségi listát 11,5 millió nézővel vezető *Vonat Busanba* (*Train to Busan*) volt.

Az elhúzódó krízis azonban nem anynyira a filmprogramban volt érzékelhető – a korábbi évekhez hasonló nagyszágrendben, 299 film szerepelt a műsorban –, hanem a csökkentett költségvetésben. Talán éppen ennek következménye volt az is, hogy a fesztivál kríziséről rendezett kerekasztalbeszélgetésen nem biztosítottak angol tolmácsolást, ami elég furcsa döntés volt a rendezők részéről, hiszen a jelen lévő külföldi újságírók számára is ez lehetett volna az idej fesztivál egyik forró pontja.

A busani fesztivál kiemelten az ázsiai, és emellett hangsúlyosan a koreai filmek seregszemléje. A versenyprogram a pályakezdő rendezőkre koncentrált, számos díj esetében külön adnak ki elismerést az adott kategóriában legjobb koreai, illetve Koreán kívüli ázsiai filmnek. Az Új Áramlatok Díj az egyik fődíj, melyet két pályakezdő (első vagy második nagyjátékfilmmel versenyző) rendező kaphat meg. Idén mindkét díjat kínai rendező vihette haza – általában is jellemző, hogy nagyon sokrétű, izgalmas filmek érkeznek Kínából az ázsiai fesztiválokra. A *Kés a tiszta vízben* (Wang Xuebo: *The Knife in the Clear Water*) festői látványvilágú minimalista történet egy kínai muszlim közösség életéről és tradícióiról, míg *A donor* (Zang Qiwu: *The Donor*) témája a drámai gazdasági-szociális feszültség, mely a kiszolgáltatottakat saját testük áruba bocsátására kényszeríti.

Az Új Áramlatok kategóriának izgalmas koreai versenyzői is voltak. A Jim Jarmush és Aki Kaurismäki előtt egyaránt tisztelgő fekete-fehér *Boldog karcsonyot, Mr. Mo* (Lim Dae-hyung: *Merry Christmas Mr. Mo*) különös, abszurd humorával és egyszerű humanizmusával bővülte el nézőit. A másság prob-

lémája és az elfogadás pszichológiai mechanizmusai több erős film vezérfonalát adták. A *Két évszak közt*-ben (Lee Dong-eun: *In Between Seasons*) egy anyának kell szembenéznie fia homoszexualitásával egy tragikus bal esetet követően, a filmkritikusok szövetsége (FIPRESCI) díjának nyertese, a tajvani *Fehér hangya* (Chu Hsien-che: *White Ant*) pedig egy mentálisan beteg fiatalember kirekesztettségéről és környezete válaszképtelenségéről mesél ugyancsak tragikus történetet. A dokumentumfilm verseny koreai díjazottja is a másság teremtette kiszolgáltatottsággal foglalkozik: a *Szomszédság* (Sung Seung-taek: *Neighborhood*) egy pszichiátriai rehabilitációs központ életét és a környékbeli lakókhöz való viszonyát mutatja be és ébreszt rá finom eszközökkel az elfogadás és empátia fontosságára.

A fesztivál nyitófilmje a koreai Zhang Lu *Nyugodt álom* (*A Quiet Dream*) című munkája volt. A nemzetközileg zajosabb sikereket magukénak mondható vezető koreai művészfilmes rendezők mellett (mint Kim Ki-duk vagy Lee Chang-dong) Lu is egyértelműen a koreai filmművészet élvonalához tartozik, rendkívüli érzékenységgel és többnyire a kívülről állásról, a marginalizáltságról szóló történetei bár rokonai a Kim Ki-duk féle kitaláltságélménynek, teljesen más hangnemben beszélnek a hasonló témáról. A *Nyugodt álom* tovább viszi a Lu filmjeiben az utóbbi időben felerősödő álomszerűség motívumát, miközben erőteljes színészi jelenlétre, improvizációszerű játékokra épül sok, néha szürreális humorral. A film külön érdekessége, hogy a női főszereplő mellett a három férfi főszerepet három fiatal koreai rendező alakítja, akik korábban saját független filmjeikben megmutatták már, hogy színészként is megállják a helyüket.

A busani program egyik oszlopa az Ázsia éves filmtermését áttekintő „Ablak az ázsiai filmre” szekció, mely látványosan bizonyítja, hogy hiába is keresnénk közös nevezőt ebben a gigantikus sokszínűségben. Volt a válogatásban *Jules és Jim* hangulatú kínai roadmovie (Wei Shujun: *Kacsanyak*) és nagyon erős társadalmi dráma Tajvanról (Midi Z: *Út Mandalay-ba*). A Fülöp-szigetek bizonyította, hogy az ázsiai film figyelemre méltó köz-

pontja: Brillante Mendoza *Ma' Rosa*-ja a szekció egyik erőssége volt, míg Lav Diaz 8 órás *Bölcsődala (Lullaby to the Sorrowful Mystery)* inkább csak hosszával tűnt ki és azt példázta, attól hogy egy mozgókép nagyon hosszan tart, még nem lesz se nagyszabású film, se történelmi eposz.

A ki tud gigantikusabb költségvetésű vagy örültebb populáris filmet produkálni címért igen erős vetélkedés folyt. Shah Rukh Khan saját maga népszerűségének gyötrelmeiről szóló sztár-szociológiai akciófilmje (*A rajongó*) bizonyította, hogy Bollywood továbbra is nagyon komoly versenyző a totális blóddli vászonravitelében. Az emlékezetes művészfilmjeiről (*A mennyország gyermekei, Baran*) ismert Majid Majidi iráni rendező pedig ezúttal a valaha készült legdrágább iráni film levezenylésére kapott lehetőséget – Mohamed próféta életét meséli el egy tervezett trilógia első részében, színes-szagos-látványos 3 órában (*Mohamed: Isten hírnöke*). Vietnam egy digitális utómunka reklámnak tűnő, mitológiára áthangolt Hamupipőke-parafrázissal nevezett, amiről eldönthetetlen, hogy vajon milyen korosztálynak szánták, és hogy mennyire gondolták komolyan ezt az egészet (*Tam Cam*). Az előregedő társadalom rémével küzdő Tajvan egy antropomorfizált spermákat és petesejteket felvonultató megtermékenyítési vígjátékkal képviseltette magát az örültkedésben (*My Egg Boy*). Johnnie To pedig bizonyította, hogy ha

élvezetesen szürreális pisztolypárba-jokat akarunk látni, akkor vigyázó szemünket továbbra is Hongkongra érdemes vetnünk (*Három*).

A koreai filmek szemlézése két szekcióban zajlott, a Panoráma áttekintette az elmúlt év termését Kim Jee-woon a hazai mozikban 7,5 millió nézőnél tartó történelmi akciófilmjétől, az *Árnyak korától* (melyben a japán megszállás alatt a koreai ellenállókat magyar anarchista bombaszakértők segítik), a koreai uralkodóház utolsó hercegnőjéről szóló nagyszabású életrajzi drámáig (Hur Jin-ho: *Az utolsó hercegnő*). Valamint itt kaptak helyet a koreai film nagyvadjainak legfissebb filmjei is (Park Chan-wook: *A szolgálólány*, Kim Ki-duk: *A háló*). Yi Hyun-ha *Coffee Mate*-je pedig bizonyította, hogy a Hong Sang-soo féle kamaradramák mellett is van rendkívül figyelemre méltó utánpótlás, ha erős párkapcsolati drámára vágyunk minimalista formában.

A koreai független filmeket bemutató kategóriában két tendencia volt kitalálható: egyrészt a szélsőséges formai kísérletezés, amit például Park Ki-yong mindössze két hosszúbeállításból álló filmje, *A pokol képe (Picture of Hell)* képviselt, illetve a koreai középosztály teljesítménykényszeres, nyomasztó világából való kitörés témájának feldolgozása, amire Shin Dong-il filmje, a *Jöjünk össze (Come, Together)* szolgált erős példával.

Wang Xuebo: A fesztivál tíz filmből **Kés a tiszta vízben** álló retrospektív összeállítással tisztelgett az ázsiai

ai film idej nagy vesztesége, Abbas Kiarostami előtt, valamint egy jellegzetes koreai rendezői életmű kapott kiemelt helyet a programban. Az 1942-es születésű Lee Doo-yong irdatlan mennyiségű filmet készített, s a lehető legkommerszebb műfajoktól egészen Velence és Cannes versenyprogramjait is megjárt darabokig terjed a repertoárja. 1974-ben a *Mandzsúriai tigris* indította el a speciálisan koreai küzdőtechnikát alkalmazó taekwondo filmek sorozatát, ugyanakkor 1981-ben *A kunyhó (The Hut)* című filmje a velencei fesztivál különdíjasa lett, majd pedig 1983-ban az általa rendezett *Spinning the Tales of Cruelty Towards Women* lett a cannes-i filmfesztivál történetének első koreai filmje.

Az idej fesztivál egyik fénypontja három meghatározó ázsiai rendező kerekasztalbeszélgetése volt az ázsiai filmesek közti szolidaritásról. Lee Chang-dong, Hou Hsiao-hsien és Hirokazu Kore-eda egyaránt kiemelték a határokon átívelő együttműködések fontosságát, hiszen a közös projektek teremthetnek lehetőséget arra, hogy egyesült erővel próbálják bevenni a hatalmas kínai piacot. Természetesen ezen a beszélgetésen is felmerült a busani fesztivál ügye, amivel kapcsolatban Kore-eda megjegyezte, hogy ezt a válságos időszakot fel lehetne fogni egy lehetőségként arra, hogy minden résztvevő elgondolkozzon azon, milyen fesztivált akar az elkövetkező húsz évben, a válság talán éppen megújulást és megerősödést hoz. Úgy legyen. •

